2700

6840

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI III. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE

ZA ROK 1909.

ARCHIWUM M. KRAKOWA

NAKŁADEM III. KOŁA T. Ś. L. W KRAKOWIE.
ODBITO W DRUKARNI ALEKSANDRA RIPPERA.

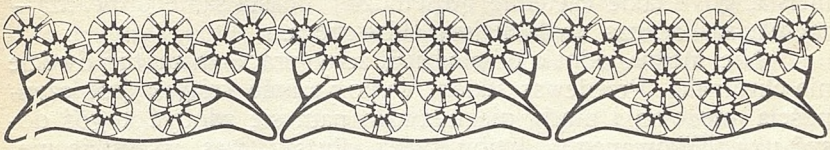

Gdy przed piętnastu laty rozpoczęliśmy pracę nad rozpowszechnieniem potrzeby czytania wśród młodzieży i warstw niezamożnej ludności, dając do ręki książki różnej treści bez specyalnego przykrawania literatury, mieliśmy zadanie niełatwe do spełnienia.

Zarząd główny T. S. L. prowadził wówczas pracę głównie w kierunku budowania szkół kresowych. Praca oświatowa, czytelnie i wykłady popularne, nie cieszyły się zbytniem poparciem. To co się teraz stało konieczną częścią pracy Zarządu T. S. L. i kół poszczególnych, musieliśmy wprowadzać z wielkim nieraz trudem.

Z drugiej strony mieliśmy do zwalczania inne trudności. Pewien „opiekun“ odebrał uczenicy powieść Jeża, „W Zaraniu“, uważając ją za wysoce gorszącą. Zanim dowiedzieliśmy się, że o tę właśnie książkę chodzi, musieliśmy się usprawiedliwiać z niepopełnionych wykroczeń, które mieliśmy popełnić, dając młodzieży w ręce książki treści niemoralnej. Musieliśmy skutkiem tego poddać się surowej kontroli komisyi wybranej z Sekcyi Szkolnej Rady Miasta Krakowa w kierunku usunięcia książek szkodliwych dla młodzieży. Za taką uznano przedewszystkiem powieść Kraszewskiego „Syn Jazdona“, którą zmuszeni byliśmy z wypożyczalni usunąć.

Od czasu do czasu w wypożyczalni pojawiali się troskliwi o dobro duchowe czytelników cenzorzy, którzy starali się przekonać, czy pomimo to nie wydaje się jakich książek „niemoralnych“.

W cenzurowaniu pomagali niektórzy kierownicy szkół, którzy żądali wprost od nas, ażebyśmy młodzieży szkolnej książek nie dawali, bo mają przecież na to biblioteki szkolne.

Stopniowo przyzwyczajono się jednak do tych naszych wypożyczalni i przestano się niemi nazbyt gorliwie zajmować.

Rada m. Krakowa, uznając słusznie zupełnie, że praca wykonywana przez wypożyczalnie III. Koła, oszczędza trudu Zarządowi

miasta, gdyż takie czytelnie gdzieindziej miasta same prowadzą — zaczęła zasilać nas wydatniejszą subwencyą.

Nie można jednak powiedzieć, żeby praca nasza tu i ówdzie nie chromała. Przedewszystkiem wypożyczanie książek jest czynnością mozolną i nigdy nie udawało nam się zdobyć kogoś dosyć ukwalifikowanego, ktoby przez dłuższy czas wszystkie nie dziele i wolne godziny w innych dniach tygodnia chciał poświęcać nużącej pracy wydawania książek w dusznej atmosferze ciasnego lokalu. Kto widział jak się taka praca odbywa, gdzie potrzeba i wiadomości fachowych i umiejętności w obsłużeniu umysłów żądnych czytania i kontroli przed nadużyciem w postaci nie wracania i niszczenia pożyczonych książek, ten się musi zgodzić, zże jest to prawdziwa ofiara, którą ponosi pracujący w wypożyczalni — mając za to w zysku tylko i wyłącznie zadowolenie wewnętrzne ze spełniania obywatelskiego obowiązku, dążącego do podniesienia oświaty.

To też musimy się pogodzić z konieczności z częstemi zmianami zarządzających wypożyczalni, a ponieważ korzystamy najwięcej z usług młodzieży uniwersyteckiej i uczniów wyższego gimnazyum, musimy pogodzić się również z koniecznością zaprzestawania pracy podczas feryi, gdy następuje wyjazd znacznej części słuchaczy Uniwersytetu.

Z powodu częstych zmian zarządzających wypożyczalniami zachodzi potrzeba częstego porządkowania, regulowania katalogów i t. d. Skutkiem tego niejednokrotnie wypożyczalnie pozostają nieczynne i tracą stałych czytelników.

Jednym z ważnych braków jest szczupłość funduszów jakie Zarząd III. Koła T. S. L. musi poświęcać na książki. Za małą jest ilość członków III. Koła; zbyt mało nasze społeczeństwo wykształcone popiera zaspokajanie potrzeb niezamożnej ludności. Subwencya Rady Miasta pokrywa tylko w części ten brak — połowa blizko sumy ogólnej idzie na oprawę książek i na lokale. A są to największe wydatki Zarządu, które pochłaniają to, co gdyby było na zakupno książek obrócone, podniosłoby znakomicie ruch czytelnictwa.

W ostatnich latach Zarząd III. Koła postanowił wprowadzić odczyty z pogadankami dla młodzieży szkolnej korzystającej z wypożyczalni, oraz zorganizował wycieczki przyrodnicze. O wynikach tej pracy jest osobne sprawozdanie.

Prócz tego mając możność oddziaływania w jednej z wsi, postanowił urządzić tam czytelnię T. S. L. oraz zorganizować wykłady popularne dla włościan z różnych dziedzin wiedzy stosowanej. Ma to stanowić próbę uzupełnienia wiedzy szkolnej i dać możność dalszego zetknięcia wsi z kulturą miejską, co dotąd z po-

wodu braku łącznika szkoły z życiem w zupełności szwankuje. Jako jedyny czynnik podtrzymujący dotychczas łączność mieszkańców wsi są tylko zebrania w karczmie, co oczywiście poziomu umysłowego nie podnosi.

Odczyty we wsi Czasławiu i Raciechowicach były dosyć uczęszczane — jeżeli karczma będzie uczęszczana mniej — będzie to dowód skuteczności pracy. Dotąd jednak za wcześnie stawiać w tym kierunku jakieś wyraźne horoskopy.

Tak więc równocześnie z rozszerzeniem zakresu działania wchodziłaby nasza praca w nową fazę. Wznawiając zaniechanie przed laty próby urządzania stałych pogadanek w wypożyczalniach i pogłębiając swoją robotę kulturalną dążeniem w kierunku wytworzenia łączności instytucyi z szerokiemi kołami, wśród których pracuje — otwiera III. Koło przed sobą nowe a rozległe horyzonty. Niestety — żniwo wielkie — ale pracowników bardzo mało!...

Kraków 23. II. 1910.

I. Zarząd.

W roku 1909 sprawami III. Koła T. S. L. zawiadywał Zarząd, w skład którego wchodzili:

Przewodniczący: Prof. Odo Bujwid.
Zast. przew.: Stanisław Radwan.
Sekretarka: Helena Sokołowska.
Zast. sekr.: Michalski.
Skarbniczka: Salomea Nussbaumowa.
Zast. skarbn.: Czesław Kuźniar.

Członkowie: Bogdanowiczówna Alina, Bujwidówna Kazimiera, Bujwidówna Zofia, Gądek Stanisław, Frenklowa Ela, Konarski Kazimierz, Klinger Jakób, Loriówna Róża, Sarnek Franciszek, Łopott Stefan.

Zarząd odbywał posiedzenia w pierwszy piątek każdego miesiąca z wyjątkiem miesięcy letnich.

Kupowanie i ocenę książek powierzono Komisyi katalogowej złożonej z 5 osób: Bujwidówna Kazimiera, Klinger Jakób, Michalski, Radwan Stanisław i Sarnek Franciszek. Komisya zbierała się w miarę potrzeby i przeprowadziła w roku sprawozdawczym zupełną rewizyę księgozbiorów we wszystkich wypożyczalniach III. Koła.

Komisyę szkontrującą tworzyli: Heltmann Stefan, dr Rouppert Kazimierz i Bohdanowiczówna Janina. W ciągu roku jednak p. Bohdanowiczówna wyjechała z Krakowa na stałe.

Delegatami na Walny Zjazd T. S. L. wybrano: red. Wilhelma Feldmana i Teodora Lipińskiego.

II. Działalność III. Koła.

W roku sprawozdawczym utrzymywało III. Koło 8 bezpłatnych wypożyczalni książek w Krakowie i na Podgórzu oraz jedną czytelnię wiejską w Czasławiu pod Dobczycami. Zestawienie cyfrowe ruchu wypożyczalnianego podajemy w osobnej tablicy. Osobno też podajemy szczegółowe sprawozdanie czasławskiej czytelni III. Koła T. S. L. ze względu na odrębny jej charakter i zakres pracy.

Rok ubiegły przeżywało III. Koło pod hasłem gruntownej reorganizacyi wszelkich gałęzi pracy. Przejrzano stan bibliotek poszczególnych wypożyczalni, uporządkowano księgi statystyczne, obsadzono wakujące wypożyczalnie nowemi siłami i wyszukano im lokale. Prowadzono w dalszym ciągu pogadanki dla dzieci i przygotowywano się do podjęcia ich we wszystkich wypożyczalniach. Objęto w zarząd zaniedbaną wypożyczalnię wiejską w Czasławiu i rozpoczęto w tamtejszej czytelni pracę odczytową. Szczególniej zajęto się uporządkowaniem księgozbiorów III. Koła. Skutkiem tego powstały pewne ilościowe redukcye stanu książek, chociaż w rzeczywistości pod względem doboru dzieł stan ten poprawił się znacznie.

Terenem naszej działalności w Krakowie i Podgórzu jest w przeważającej części młodzież szkół ludowych i średnich i, co najczęściej u dziewcząt się zdarza, młodzież bez zajęcia. Usiłowaniem zaś jest wytrącić tej młodzieży z rąk senzacyjną literaturę śmieci powieściowych, które w nieskończonej liczbie po przedmieściach głównie grasują i są przez młodzież, zwłaszcza starszą, rozchwytywane, dać jej natomiast wybór piśmiennictwa polskiego i obcego w najlepszych dziełach, zachęcić do studyowania przez wycieczki i pogadanki, wreszcie budzić zamiłowanie do społecznej pracy przez praktyczne zajęcia w wypożyczalniach. Dotychczasowe wyniki, otrzymane w VIII. wypożyczalni, potwierdziły nasze przewidywania i stanowią największą zachętę do tego typu pracy na większą skalę.

A. Wypożyczalnie.

Wypożyczalnia I. mieści się w szkole w Czarnej Wsi, była otwarta przez cały rok z wyjątkiem miesięcy wakacyjnych: lipca, sierpnia i września. Korzystają z niej dzieci robotników i pod-

miejskich rzemieślników z Czarnej Wsi, Kawiorów, i Nowej Wsi Narodowej. Przeważnie są to uczniowie i uczenice szkoły, w której znajduje się wypożyczalnia.

Obecnie liczy wypożyczalnia 133 czytelników, w tem:

chłopców	od 13—16 lat	9
dziewcząt	„ „ „ „	19
chłopców	„ 7—12 „	65
dziewcząt	„ „ „ „	39
		133

Widoczne zmniejszanie się ilości starszych chłopców w stosunku do dziewcząt w tym samym wieku stoi w związku z tem, że kilkunastoletni chłopcy są prawie bez wyjątku praktycznie zajęci, przyczem i ich stosunki towarzyskie i domowe oddziaływują na nich ujemnie w kierunku czytania, co zdaje się nie zachodzić u dziewcząt w tak wysokim stopniu.

Ruch książek był bardzo słaby. Ponieważ przypadało zaledwie 2 książki na jednego czytelnika.

Wypożyczalnia II. mieści się w bezpłatnym lokalu przy ul. Lubicz 28. Skupia przeważnie młodzież starszą z Wesołej i Grzegórzek między 15 a 20 rokiem życia. Uzupełnia więc w tym samym lokalu istniejącą wypożyczalnię VIII, która przyjmuje wyłącznie dzieci.

W jesieni 1909 została gruntownie zreorganizowaną. Obecnie liczy 89 czytelników, w tem:

uczącej się młodzieży . .	54%
młodzieży bez zajęcia . .	18%
Razem młodzieży	72%

Młodzież ucząca się bierze chętnie także poważniejsze dzieła przyrodnicze i społeczno-historyczne, natomiast młodzież bez zajęcia domaga się stale powieści i to najczęściej senzacyjnej. Można też zauważyć, że uczenice chętniej czytają rzeczy poważne od swoich kolegów.

Księgozbiór wypożyczalni po uporządkowaniu przedstawia się następująco:

beletrystyki	172 dzieł	42·8%
socyologii	74 „	18·4%
historyi	66 „	16·4%
przyrodn.	55 „	13·7%
filozofia, estetyka	35 „	8·7%
Razem	402 dzieł	100·0%

Wypożyczalnia III. mieści się w Podgórzu w lokalu wynajmowanym przy ul. Floryana l. 8. Dzięki temu, że pozostawała stale pod tym samym zarządem, mogła się tak rozwinąć, że obrót jej stanowi blisko połowę obrotu wszystkich innych wypożyczalni. Gromadzi ona w przeważnej części młodzież (74%), dużo też jest robotników podgórskich (22%). Aby sferom robotniczym dać możność korzystania z wypożyczalni, otwiera się ją dwa razy tygodniowo od 7–9 wieczorem.

Wypożyczalnia IV. mieści się w płatnym lokalu na Dębnikach. Przez czas jakiś zamknięta skutkiem braku sił do prowadzenia roboty. Z końcem 1909 r. na nowo zorganizowana liczy 55 czytelników, dzieci z Dębnik i około 300 przeważnie beletrystycznych książek. Frekwencya wypożyczalni stale wzrasta.

Wypożyczalnia V. korzysta z lokalu szkolnego na Krowodrzy. W ciągu roku ubiegłego znajdowała się w położeniu podobnem do wyp. IV. W końcu r. 1909 na nowo zorganizowano ją i puszczono w ruch. Czytelnikami są dzieci robotnicze Krowodrzy.

Wypożyczalnia VI. mieści się w szkole przy ul. Rajskiej. Większość czytelników stanowią dzieci i młodzież do lat 20. Procentowo jest:

młodzieży do lat 14 . 59%
od lat 14 do 20 . . 33%
92%

w tem uczącej się młodzieży 65%.

Księgozbiór ma 392 numery, w czem 70% beletrystyki.

Wypożyczalnia VII. otrzymała bezpłatny lokal od żydowskiego stowarzyszenia „Przedświt-Haszachar“ przy ul. Zielonej l. 7. Przy aż nadto skromnej ilości książek posiada 104 czytelników (przeważnie dzieci żydowskich) dzięki czemu przedstawia nader intensywny obrót książek. Wypożyczalnia ta została zorganizowana na nowo i otworzona 7/II 1909.

Wypożyczalnia VIII. mieści się w bezpłatnym lokalu przy ulicy Lubicz 28. Przeznaczona jest wyłącznie dla dzieci; starszych czytelników tej dzielnicy przyjmuje wyp. II. Czytelnicy przeważnie chodzą do szkoły. Wypożyczalnia ta prowadziła pod kierownictwem dra K. Roupperta pogadanki z czytelnikami, urządzała im wieczorki oraz zaprzęgła ich do pracy wypożyczalnianej. Wyniki tej roboty podajemy poniżej.

Zestawienie cyfrowe ruchu w wypożyczalniach III. Koła T. S. L.

Wypożyczalnia	Adres i godziny wydawania książek	Zarządzający	Była otwartą przez miesięcy	Zasób książek	Czytelników stałych	Posiedzeń odbyło się:	Załatwiono czytelników	Wydano dzieł	Przeciętnie na 1 posiedzenie	
									czytelników	dzieł:
I.	Czarna Wieś, szkoła Niedziela 11–1.	Cz. Kuźniar	9	262	133	32	1657	1665	51	52
II.	Lubicz 28 Niedziela 10–1 i środa 4–5	Epstein później Fr. Sarnek	7	402	89	46	1323	2065	28	45
III.	Podgórze, Floryana 8 Niedziela 10–12, czwartek 7–9 wieczór, środa 7–9 wiecz., sobota 3–5.	J. Klinger	12	1200	515	161	8888	13556	55	84
IV.	Dębniki, Pocztowa 26 Niedziela 2–4.	Bogdanowiczówna później K. Piotrowski	7	300	55	46	871	1552	19	34
V.	Krowodrza, szkoła Niedziela 10–12.	Łopot później R. Loriówna	8	410	30	23	544	1219	23	53
VI.	Ul. Rajska 14 Niedziela 9–12.	St. Gądek	12	392	168	50	2138	3532	42	70
VII.	Ul. Zielona 7 Niedziela 9–11.	Z. Bujwidówna	7	150	104	22	892	1592	40	72
VIII.	Ul. Lubicz 28 Niedziela 9–11, środa 4–6.	K. Bujwidówna	9	380	218	66	4005	4237	61	64
		Razem . .	—	3496	1272	446	20318	29418	45	66

B. Pogadanki VIII. wypożyczalni.

Po wakacyach 1908 r. odbyło się 15 października pierwsze zebranie czytelników VIII wypożyczalni. Wobec niewielkiej ilości chętnych zaprzestaliśmy wycieczek i pogadanek na szerszą skalę, zajęliśmy się natomiast samokształceniem. Na szeregu zebrań uczestnicy (w liczbie 5 do 7) przeczytali i omówili następujące dzieła i zagadnienia:

z literatury: Żeromski: „Poganin", „Do swego Boga" i „Rozdzióbią nas kruki, wrony..."; Wyspiański: urywki z „Wesela", „Wyzwolenia", „Skałki", „Legendy"; Konopnicka: „Promeleusz i Syzyf";

z przyrodoznawstwa: „Pochodzenie człowieka", „Rozwój kręgowców", „Najdawniejsi przodkowie człowieka" (odczyt Kocent - Zielińskiego w tyg. „Przyroda"), „Pochodzenie życia na ziemi" (art. Verworna - Jezierskiego w tyg. „Przyroda");

z etyki i hygieny moralnej: referat przygotowawczy (dr. K. Rouppert), Odezwa etyczna z „Czystości", odczyt dla kółek etycznych z „Czystości", prof. J. Nusbaum: „Etyczna korzyść studyów biologicznych". Uczestnicy omawiali szczegółowo ostatni referat i wyrażali swe krytyczne zapatrywania.

Pod koniec listopada 1908 r. rozpoczęły się przygotowania do I wieczorku VIII. wypożyczalni na szeregu prób scenicznych, chóru i deklamacyi. Wieczorek ten odbył się 16 stycznia 1909, gromadząc licznie krewnych i znajomych dzieci, stanowiących klientelę VIII. wypożyczalni. Czysty dochód wyniósł 19 koron. Na program wieczorku złożyło się:

1. Słowo wstępne K. Roupperta,
2. „Warszawianka", „Już szemrze nurt" — chór.
3. „Pani Kokosińska" monolog Kl. Junoszy — Hela B.
4. „Wiosna", „Do kniej" — chór.
5. „Testament mój" Słowackiego — Wiktor N., „Król się rodzi z wód topieli" (ze „Skałki" Wysp.) Aug. F.
6. „Alpuhara", „Słońce" — chór.
7. „Na stancyi" komedyjka — St. D., Aug. F., E. W., M. G.
8. „Porównaj Boże..." — chór.

W r. 1909 rozpoczęliśmy znowu pogadanki na szersze koła czytelników obliczone.

Dr. K. Rouppert mówił: 21/III „Jak rośliny rosną" z pokazami, w kwietniu: „Stuletnia rocznica bitwy pod Raszynem", w maju: „Konstytucya 3-go maja a historya chłopów w Polsce".

Cz. Kuźniar: „O trzęsieniu ziemi w Messynie", „Seismograf", „O wulkanach" „O soli i jej kopalniach" (pokaz komplet-

nego zbioru minerałów z Wieliczki, Bochni i Kałusza). „O gramofonie“ (z odegraniem utworów muzycznych).

Na odczytach tych bywało 25—35 osób przy stałej przewadze chłopców. Nadto przed wakacyami odbyły się dwie wycieczki: do Tyńca (25/IV) 8-miu uczestników i na kopiec Krakusa i Krzemionki (Grota Twardowskiego).

Po wakacyach 1909 r. zebrania zaczęły się odbywać regularnie. Program wypełniały odczyty i pogadanki osób starszych, prócz tego jednak czytelnicy przynosili i odczytywali samodzielne „Sprawozdania“. Dorobek tych „Sprawozdań“ przedstawia się jak następuje:

W. N. lat 12, 4 „Sprawozdania“: 1. „Ferrer“, 2. „Świat bez śmierci“ (na podst. art. w „Promyku“), 3. „Giewont“ (z „Promyka“), 4. „O współżyciu, współbiesiadnictwie i pasorzytach“ (streszcz. pogadanki);

Witold N. lat 11, 6 „Spraw.“ 1. Słowacki“, 2. „Wycieczka do Morskiego oka“, 3. „Wycieczka do dol. Strążysk“, 4. „Wycieczka w Okleśnej“, 5 „Dziobak“, 6 „Z wakacyi w Nowym Targu“.

Wanda N. lat 10, 2 „Spraw.“ 1. „Wycieczka do Czarnego Stawu“, 2. „Jak spędzałam wakacye“.

Leona D. lat 10, „Teatr ludowy w Krakowie“.

Stanisława F. lat 15, „Sukiennice“.

August F. lat 15, „Ogród strzelecki.

Emilia N. lat 11, „Wycieczka do Czarnego Stawu“.

Karol N. lat 10, „Dol. Strążyska“.

Józef Th. lat 11, „ W Strążyskach“.

Maryan Cz. lat 11. „U wuja w Mszanie“.

Ogółem 10 osób oddało 19 „Sprawozdań“, w tem na 6-ciu chłopców przypada 14 „Sprawozdań“ a 5 „Sprawozdań“ na 4-ry dziewczynki. Posiedzeń odbyło się 9 z tych z 5 mamy statystykę: uczestniczyło w nich 121 chłopców, 33 dziewcząt, razem 154 osób czyli przeciętnie po 51 osób na zebranie. Na reszcie zebrań frekwencya była podobna.

Na posiedzeniach tych odbywały się też pogadanki i odczyty:

17/X 1909,	K. Bujwidowa	„O Ferrerze“.
„	K. Rouppert	„O urządzaniu jubileuszów wogóle a Słowackiego w szczególności“. Czytanie i objaśnianie „Grobu Agamemnona“ i postaci na nalepce jubileuszowej.
24/X „	„	„Żarna“, „Krzemieniec i Słowacki“ (według odcz. Hoffmana).
31/X „	„	„Prawa i typy życia“.

7/XI „	K. Rouppert	„Żywienie się roślin“, „Życie głębinowe w morzu“.
14/XI „	„	Demonstracya skrętnicy pod mikroskopem“.
„	„	„Z nauki ekonomii — o wartości“.
21/XI „	„	„O glonach“ z pokazami. Objaśnianie tablic do nauk przyrodniczych warszawskiej „Uranii“ oraz tablic do anatomii człowieka.
28/XI „	„	„Z geografii Polski“.
	Cz. Kuźniar	„Lodowiec w Europie“ z pokazami. Demonstracya dwu okazów szołdry i objaśnianie jej fauny. (Okazy przyniosła Zosia D. na posiedzenie).
5/XII „	K. Rouppert	Czytał i objaśniał Żeromskiego: „Poganin“, „Do swego boga“.
12/XII „	„	Czytał i objaśniał urywki: „Róży“ Katerli i „Rozdzióbią nas kruki, wrony“.

W czasie obchodu jubileuszowego J. Słowackiego, VIII wypożyczalnia otrzymała od Zarządu Głównego T. S. L. po 20 biletów na dwa przedstawienia w teatrze ludowym. Czytelnicy z nich skorzystali. Posiedzenie z 17/X poświęcono Słowackiemu.

W listopadzie rozpoczęto przygotowania do II wieczorku wypożyczalni, poświęconego Słowackiemu. Wieczorek ten odbył się 18/XII 1909 z następującym programem:

1. Słowo wstępne K. Rouppert.
2. „Tam - tam“ z „Wyzwolenia“, Wyspiański, Wiktor N.
3. „Pogrzeb“ z „Kazimierza W.“, Wyspiański, Aug. F.
4. „Z pamiętnika Zofii B.“, Słowacki, Leonia D.
5. „Prolog“ z „Lilly Wenedy“, Hilda M., Zofia D.
6. „Fragment“ z „Króla Ducha“, K. P.
7. „Testament mój“ Słowacki, Wiktor N.
8. „Polonez grany dźwiękiem słów“ z „Wyzw.“ St. D., E. W.
9. „Warchoły to wy!...“ z „Wyzwolenia“, Eug. W.
10. „Smutno mi Boże“... Aug. F.
11. Scena z „Wesela“, J. B. i St. S.
12. Scena z „Nocy Listopadowej“ M. S.

Czysty dochód wyniósł 13 koron przy wstępie po 20 hal. Sala była przepełniona. Scenę z „Wesela“ musiano powtórzyć.

Wieczorkiem tym zamknięto rok sprawozdawczy.

C. Sprawozdanie Czytelni III. Koła T. S. L. w Czasławiu.

Od kilku lat istniała w Czasławiu Czytelnia, otwarta z funduszów zebranych przez nieistniejące już dziś „Małe Koło" uczenic I gimnazyum żeńskiego przy ul. Wolskiej. Przez jakiś czas rozwijała się doskonale, później, gdy brakło odpowiednich do takiej pracy rąk, podupadła, choć nigdy nie przestała funkcyonować zupełnie.

Gdy wreszcie w r. b. otworzono w Czasławiu nową szkołę, rozpoczęła się w Czytelni na nowo żywa praca głównie w kierunku odczytowym. Początkowo zamierzano utworzyć systematyczny kurs, obejmujący rozmaite gałęzie rolnictwa i inne wiadomości, mające jakiś bliższy związek z zawodową pracą rolną. Tymczasem okazało się, że wykonanie takiego planu natrafiło na trudności, wynikające z nizkiego poziomu kulturalnego ludu w tych okolicach.

Skutkiem tego odpadła na razie zawodowa część programu, a na pierwszy plan wysunęły się odczyty i pogadanki treści geograficznej głównie i przyrodniczej, bogato ilustrowane dyapozytywami z wypożyczalni przeźroczy przy Zarządzie Głównym T. S. L. Dyapozytywy niezmiernie się podobały, odrazu też przetłumaczono cudzoziemską nazwę nader trafnie na język polski, nazywając je „migotkami". Odczyty ściągnęły znaczniejsze ilości słuchaczy, zwłaszcza młodzieży, choć i starzy nie stronili od szkoły. Wśród słuchaczy przeważały dziewczęta i niewiasty; korzystały one dużo, przychodząc regularnie i pilnie słuchając.

Praca nie szła na marne. Można było obserwować jak niekulturalny zrazu materyał ludzki budził się, słuchał i zaczynał myśleć. Słowo żywe, poparte migotliwym obrazem, rzuconym z latarni działało szybko i pewnie. Dziś już w tych stronach odczyty są z korzyścią słuchane.

Zachęceni tem, postanowiliśmy rozszerzyć naszą działalność i w miarę sił urządzać też pogadanki i w innych wsiach tego zapomnianego kąta kraju. Usiłowania nasze, jak to wykazują cyfry, powiodły się najzupełniej.

Odczyty popularne w Czasławiu.

Nr.	Data	Prelegent	Treść odczytu	Ilustracye	Ilość obecnych około:
1	2/XI	prof. O. Bujwid	Odczyt inauguracyjny „O potrzebie oświaty“	dyapozytywy	15
		M. Szuber, nauczyciel	Słowianie, ich uroczystości i obrzędy		
2	7/XI	St. Waśniewski	O żywieniu się roślin gospodarskich	demonstracye	80
3	14/XI	J. Gładki	Czasy przedhistoryczne	dyapozytywy	30
4	21/XI	M. Szuber	Nasi praojcowie	„	40
5	28/XI	prof. O. Bujwid	Choroby zakaźne	demonstracye	25
6	5/XII	„ „	O oddechaniu	„	40
		„ „	Od źródeł Wisły aż do ujścia	dyapozytywy	
7	8/XII	„ „	Anatomia człowieka	tablice	15
8	12/XII	„ „	Anatomia człowieka	„	30
		J. Gładki	Gopło	dyapozytywy	
9	19/XII	Cz. Kuźniar	O węglu kamiennym	„	50
10	25/XII	„ „	O lodowcach	–	30
11	26/XII	„ „	O wulkanach	–	50
		K. Bujwidowa	Konopnicka: Asnyk, Wyspiański – Deklamacye	– –	
12	1910 1/I	Cz. Kuźniar	O nafcie	dyapozytywy	40
13	2/I	Z. Bujwidówna	Bajki dla dzieci: Konopnicka „O sierotce Marysi	„	100 dzieci
14	9/1	Fr. Sarnek	O aeroplanach	demonst. modelu	70
15	16/I	prof. O. Bujwid	Geografia Europy	mapy	25
16	30/I	„ „	Wszechświat	globus	10
17	6/II	Fr. Sarnek	O fotografii	demonstracye	50
			Tatry	dyapozytywy	
18	13/II	„ „	Rasy ludzkie	„	25
19	20/II	O. Bujwid	Geografia fizyczna	globus, mapy, rysunki	45

Odczyty popularne w czytelni w Raciechowicach.

Nr.	Data	Prelegent	Treść odczytu	Ilustracye	Ilość obecnych około:
1	1910 9/I	Fr. Sarnek	O aeroplanach	demonstracya modelu	100
2	6/II	" "	Tatry	dyapozytywy	120
3	13/II	prof. O. Bujwid Fr. Sarnek	Kula ziemska Rasy ludzkie	mapy i globus dyapozytywy	120

Zestawienie.

Miejscowość	Słuchaczy ogółem	Odczytów	Na odczyt słuchaczy przeciętnie:
Czasław	765	19	40
Raciechowice	340	3	113
Razem . .	1105	22	50

Równocześnie czynną była też wypożyczalnia książek, w której korzystało co niedzielę 5 – 8 osób z Czasławia. Wypożyczał p. J. Gładki, później p. M. Szuber.

Czasław, 23 lutego 1910.

III. Sprawozdanie kasowe

Przychód.

	Kor.	hal.
Pozostały zapas kasowy z r. 1908	278	93
Subwencya R. M. Krakowa	1400	—
Dar prof. O. Bujwida	900	—
Dar p. Bujwidowej	32	—
Z odczytów p. Bujwidowej	127	—
Z odczytów pp. Lubińskiej i Dulębianki .	67	81
Z wkładek członków za 1908	4	—
„ „ „ 1909	122	—
Z datków dobrowolnych	21	95
Z zabaw na dochód III. Koła	132	85
Od czytelni w Podgórzu po zwinięciu na Ks. K. O.	63	82
Razem . .	3150	36

Bilans majątkowy

Stan czynny.

	Kor.	hal.
Książka K. O.	63	82
Zapas kasowy gotówką	775	19
Majątek w książkach	3496	—
„ w ruchomościach	350	—
Razem . .	4685	01

III. Koła T. S. L. za r. 1909.

Rozchód.

	Kor.	hal.
Za nowe książki	391	20
Za utrzymanie bibliotek	185	85
Za czynsze lokalów	382	12
Za obsługę wypożyczalni	65	—
Za subwencyę Czytelni w Podgórzu . . .	50	—
Za druki Zarządowi głównemu	204	31
Za urządzanie odczytów	53	31
Za 10% kursorowi za zbieranie wkładek .	7	—
Za wydatki kancelaryjne	32	06
Za druk sprawozdania za 1908	40	50
Gebetnerowi i Sp.	900	—
Pozostałość na rok 1910 gotówką	775	19
„ „ 1910 Ks. K. O.	63	82
Razem . .	3150	36

III. Koła T. S. L. za r. 1909.

Stan bierny.

	Kor.	hal.
Dług w Zarządzie głównym T. S. L. . . .	225	93
Dług za lokal IV wypożycz.	28	—
10% na zużycie w ruchomościach . . .	35	—
Czysty Stan czynny	4396	08
Razem . .	4685	01

W poszczególnych wypożyczalniach:

Zebrano z puszek	Koron	271·67
Wydano na drobne wydatki	„	220·53
Pozostało u zarządzających .	Koron	51·14

Kraków, 24 lutego 1910.

S. Nussbaumowa
skarbniczka.

Komisya szkontrująca:

Dr. Kazimierz Rouppert. *St. Heltmann.*

Sprawozdaniem tem zamykamy naszą pracę w roku ubiegłym, oczekując w następnym dalszego jej i coraz bujniejszego rozwoju.

W Krakowie, 24 lutego 1910.

Prof. Odo Bujwid
prezes.

Helena Sokołowska
sekretarka.

IV. Spis członków III. Koła T. S. L.

za rok 1909.

Ameisenówna Fryda
Ameisenówna Elżbieta
Baschkopf Leon
Bujwid prof. Odo
Bujwidowa Kazimiera
Bujwidówna Kazimiera
Bujwidówna Zofia
Bujwidówna Jadwiga
Deresz Stanisław
Dr. Eisenberg Filip
Epstein Maurycy
Feldmann Wilhelm
Gądek Stanisław
Godlewski prof. dr. Emil
Gertler dr. Julian
Gertlerowa drowa
Gertler dr. Norbert
Heltman Stefan
Hindemithówna Zdzisława
Klinger Jakób
Konarski Kazimierz
Krókowski Julian
Kuźniar Czesław
Lipiński Teodor
Loriówna Róża
Łopot Stefan
Machelesówna
Marek dr. Zygmunt
Matejko Władysław
Millerowa-Rotter Antonina
Nachtlicht Julian
Nitsch dr. Kazimierz
Niżyńska Antonina
Nussbaum Fryderyk
Nussbaumowa Salomea
Peiper dr. J.
Piotrowski Kazimierz
Plappertówna Zofia
Pol Gustaw
Proń dr.
Radwan Stanisław
Rapaportówna
Rauscher
Reymanowa
Rostafiński prof. dr. Józef
Rouppert dr. Kazimierz
Sare dr. Józef
Sarnek Franciszek
Spałecki A.
Spis ks. dr. Stanisław
Skudno dr. Stanisław
Skudnowa Marya
Staniewicz Witold
Stączkowa Michalina
Syrop dr.
Szarski dr.
Szyszkiewiczowa
Świszczewski
de Teysseyre
Tilles dr.

Vimpeller Roman, dyrektor
Więckowski Piotr
Wasserberżanka Paulina
Wasungowa Jarosława
Witkowski prof. dr. August
Witkowska Helena
Wrzosek prof. dr. Adam
Wrzoskowa
Wojnar Kasper
Zaleska Wanda
Zoppoth

Doroczne Walne Zebranie

Członków III. Koła T. S L.

odbędzie się dnia 2 marca 1910 w lokalu II wypożyczalni III Koła przy ulicy Lubicz 28 o godzinie 7 wieczorem.

Porządek dzienny:

1. Zagajenie przewodniczącego.
2. Odczytanie protokółu z ostatniego Walnego Zebrania.
3. Udzielenie absolutoryum ustępującemu wydziałowi i wybór nowego.
4. Wnioski i interpelacye.

W razie braku kompletu następne Walne Zebranie odbędzie się o godz. 7 i pół bez względu na ilość obecnych.